

Stockholm,
2023-05-xx

Attentions svar på betänkandet SOU 2023:5 Från delar till helhet - Tvångsvården som en del av en sammanhållen och personcentrerad vårdkedja

Riksförbundet Attention är en intresseorganisation för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och deras familjer. Vi företräder personer med egna funktionsnedsättningar, anhöriga och personal som möter våra grupper inom till exempel skola, vård, socialtjänst, arbetsförmedling och försäkringskassa. Bland våra medlemmar finns personer med adhd, autism, Tourettes syndrom, språkstörning samt personer med nedsatt förmåga att läsa, skriva och räkna. Attention har omkring 17 800 medlemmar och ett 50-tal lokala föreningar runt om i landet.

Riksförbundet Attention har tagit del av utredningens förslag som handlar om frågor av stor betydelse för våra medlemsgrupper. Vi har därför tidigare skrivit ett mer utförligt svar på utredningens delbetänkande SOU 2021:93 ”Från delar till helhet” - en reform för samordnade, behovsanpassade och personcentrerade insatser till personer med samsjuklighet. Vi tillstyrkte där att regionerna ska få det samlade ansvaret för all behandling av skadligt bruk och beroende, innebärande att alla behandlingsinsatser som socialtjänsten tidigare haft hand om ska tas över av hälso- och sjukvården. Detta för att få bukt med problemet att gruppen bollas mellan socialtjänsten och psykiatrin, utan möjlighet att samtidigt få behandling för sitt missbruk och sitt psykiatriska tillstånd.

I detta svar kommenterar vi därför endast den del av utredningen som avser tvångsvård och vill bidra med följande synpunkter på utredningens förslag i denna del.

Utredningens förslag

Samsjuklighetsutredningen föreslår i sitt slutbetänkande hur en ny tvångsvårdslagstiftning ska utformas när det gäller personer som har skadligt bruk eller beroende. Man pekar bland annat ut tre huvudprinciper för inriktningen på de förslag som den lämnar:

1. Tvångsvård för skadligt bruk eller beroende ska ges samordnat med annan psykiatrisk vård och vara en del av en sammanhållen och personcentrerad vårdkedja.
2. Tvångsvård ska användas för att förhindra dödsfall och allvarlig sjukdom.
3. Verksamheter som bedriver heldygnsvård med tvång ska vara i ständig utveckling för att göra vården så trygg och meningsfull som möjligt.

Attention synpunkter på utredningens förslag

Vi instämmer till fullo i betydelsen av att dessa principer ska tillämpas när inga frivilliga insatser har varit nog för att bryta ett allvarligt skadligt beroende som hotar individens liv och hälsa.

Utredningen betonar att all tvångsvård ska ges samordnat och vara del av en sammanhållen och personcentrerad vårdkedja. Som en konsekvens av detta föreslås att all sådan vård ska regleras i LPT (Lagen om psykiatrisk tvångsvård). Förutsättningarna för tvångsvård förändras så att tvångsvård får ges, förutom när patienten lider av en allvarlig psykisk störning, också när patienten lider av ett allvarligt skadligt bruk eller beroende. Förslaget innebär därmed också och att LVM (lagen om vård av missbrukare) upphör samt att Statens institutionsstyrelse inte längre ska bedriva tvångsvård enligt denna lag.

Vi tillstyrker förslaget och delar utredningens bedömning att ett samlat regionalt huvudmannaskap ökar förutsättningarna att ge målgruppen, samordnade, integrerade och evidensbaserade insatser från hälso- och sjukvården. Det betyder att vården inte kan fortsätta att kräva att missbruket ska upphöra innan någon kan få psykiatrisk vård. Vi bedömer att detta kommer att få stor betydelse för en mycket utsatt grupp, som i framtiden inte längre ska hamna mellan stolarna, utan vare sig vård eller stöd.

För att etablera att vård och stödsamordning kan bli ett etablerat arbetssätt föreslår utredningen att statliga team som innehåller personal från både socialtjänsten och sjukvården ska inrättas. Den typen av team finns redan i en del kommuner, och det är vetenskapligt bevisat att dessa är det bästa för personer som har omfattande problem, till exempel samsjuklighet. I dag är det frivilligt att inrätta sådana team men om utredningen går igenom blir det lagstadgat att regionerna måste kunna erbjuda denna form av samordnade insatser.

Utredningen vill också att staten satsar mer på stödet Personligt ombud, PO, som har visat sig effektivt för personer med psykisk funktionsnedsättning. De vill att det i framtiden tydliggörs att PO också ska kunna tilldelas personer med samtida missbruksproblematik.

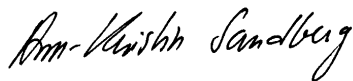
Attention är positiv till att ansvaret för vård och behandling samlas hos hälso- och sjukvården men vill betona att socialtjänstens insatser har en fortsatt viktig roll för denna målgrupp, särskild för dem med omfattande och långvarig problematik. Sociala insatser såsom boende och ekonomiskt bistånd kan vara avgörande för att ha möjlighet att tillgodogöra sig behandling. Det kommer även fortsatt vara många som kommer att ha ett behov av att byta miljö för att bryta sitt skadliga bruk eller beroende och exempelvis vistas på HVB-hem. Samverkan med socialtjänsten kommer därför att vara nödvändig och behöva fungera bättre än den gör idag.

Vi delar behovet av nationell kunskaps- och stödstruktur och tillstyrker förslaget om att tillsätta särskild kommission under Socialstyrelsen för att säkerställa att tvångsvården sker på rättssäkert och jämlikt sätt. Kommissionens uppdrag blir att samla kunskap om hur tvångsvården bedrivs och utvecklas. De ska samla data om vilka tvångsåtgärder som vidtas för att kunna jämföra dem mellan olika regionerna och år. De ska också stimulera en utveckling av metoder som ökar patienternas delaktighet och som minskar förekomsten av tvångsåtgärder.

Resurserna måste öka

Utredningens första del togs emot övervägande positivt både från beslutsfattare, yrkesföreträdare och brukarrörelsen. Flera påpekade dock, precis som Attention, att reformen kräver ökade resurser för att de goda intentionerna ska uppnås. Vi upprepar därför det vi då skrev:

Förslaget måste gå hand i hand med ökade ekonomiska och personella resurser, kompetensutveckling samt utveckling av nya arbets- och synsätt. Hur förslagen implementeras är av stor betydelse för hur väl reformen ska lyckas nå målet om bättre vård och stöd till målgruppen. Detta är dessutom ett område som varit styvmoderligt behandlat och underfinansierat under lång tid, och vi ser det som avgörande att tillräckligt med resurser tillförs för att kunna göra denna nödvändiga förflyttning och uppnå de effekter som avses.

Ann-Kristin Sandberg
Förbundsordförande